॥ तैत्तिरीय संहिता॥

॥द्वितीयः प्रश्नः॥

॥ तैत्तिरीयसंहितायां चतुर्थकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः॥

विष्णोः क्रमौंऽस्यभिमातिहा गांयुत्रं छन्द आ रोह पृथिवीमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमौंऽस्यभिशस्तिहा त्रैष्टुंभं छन्द आ रोहान्तरिक्षमनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः क्रमौंऽ स्यरातीयतो हुन्ता जागंतं छन्द आ रोह दिव्मनु वि क्रंमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोः (१)

क्रमोंऽसि शत्र्यतो ह्न्तानुंष्टुम्ं छन्द आ रोह् दिशोऽनु वि क्रमस्व निर्मक्तः स यं द्विष्मः। अक्रन्दद्ग्निः स्तनयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधंः सम्अत्र। सद्यो जंज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः। अग्नैंऽभ्यावर्तित्रृभि न आ वर्तस्वायुंषा वर्चसा सन्या मेधयाँ प्रजया धनेन। अग्नैं (२)

अङ्गिरः शतं ते सन्त्वावृतः सहस्रं त उपावृतः। तासाम्पोषंस्य पोषंण पुनर्नो नृष्टमा कृषि पुनर्नो र्यिमा कृषि। पुनंरूर्जा नि वर्तस्व पुनरग्न इषायुंषा। पुनर्नः पाहि विश्वतः। सह र्य्या नि वर्तस्वाग्ने पिन्वंस्व धारया। विश्विपिस्नंया विश्वतस्परि। उद्त्तमं वंरुण पाशंमुस्मदवांधुमम् (३) वि मंध्यम ॥ अर्था वयमांदित्य व्रते तवानांगसो अदितये स्याम। आ त्वांहार्षम्नत्तरंभूर्ध्रुवस्तिष्ठाविंचाचितः। विशंस्त्वा सर्वा वाञ्छन्त्वस्मित्राष्ट्रमधि श्रय। अग्रे बृहत्रुषसांमूर्ध्वो अस्थान्निर्जिग्मवान्तमंसो ज्योतिषागांत्। अग्निर्भानुना रुशंता

स्वङ्ग आ जातो विश्वा सद्मान्यप्राः। सीद त्वं मातुरस्याः (४)

उपस्थे विश्वांन्यग्ने वयुनांनि विद्वान्। मैनांमूर्चिषा मा तपंसाभि शूंशुचोऽन्तरंस्या श्रुक्रज्योतिर्वि भांहि। अन्तरंग्ने रुचा त्वमुखायै सदंने स्वे। तस्यास्त्व हरंसा तप्ञातंवेदः शिवो भव। शिवो भूत्वा मह्यंमुग्नेऽथो सीद शिवस्त्वम्। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वं योनिंमिहासंदः। ह्रसः शुंचिषद्वसुंरन्तरिक्ष्मसद्वोतां वेदिषदितिंथिर्दुरोण्सत्। नृषद्वंर्सदंत्सद्योम्सद्बा गोजा ऋंत्जा अंद्रिजा ऋतम्बृहत्॥ (५)

दिवमनु वि र्नमस्व निर्भक्तः स यं द्विष्मो विष्णोर्धनेनाग्नेऽधममस्याः शुंचिषथ्योडेश च॥————[१]

दिवस्परिं प्रथमं जंज्ञे अग्निर्स्मिद्धितीयं परिं जातवेदाः। तृतीयंमुफ्सु नृमणा अजंस्रुमिन्धांन एनं जरते स्वाधीः। विद्या तें अग्ने त्रेधा त्रयाणि विद्या ते सद्य विभृतं पुरुत्रा। विद्या ते नामं पर्मं गुहा यद्विद्या तमुथ्सं यतं आजगन्थं। समुद्रे त्वां नृमणां अफ्स्वंन्तर्नृचक्षां ईधे दिवो अंग्न ऊधन्नं। तृतीये त्वा (६) रजंसि तस्थिवारसंमृतस्य योनौं महिषा अंहिन्वत्र। अर्कन्दद्गिः स्त्नयंत्रिव द्यौः क्षामा रेरिहद्वीरुधं समुञ्जत्र। सद्यो जंज्ञानो वि हीमिद्धो अख्यदा रोदंसी भानुनां भात्यन्तः। उशिक्पांवको अंरतिः सुमेधा मर्तैष्वग्निर्मृतो निधायि। इयंर्ति धूममंरुषम्भरिभृदुच्छुकेणं शोचिषा द्यामिनंक्षत्। विश्वंस्य केतुर्भुवंनस्य गर्भ आ (७)

रोदंसी अपृणाञ्चायंमानः। वीडुं चिदद्रिंमभिनत्परायञ्जना

यद्ग्रिमयंजन्त पश्चं। श्रीणामुंदारो ध्रुणों रयीणाम्मंनीषाणाम्प्रापंणः सोमंगोपाः। वसौः सूनुः सहंसो अफ्सु राजा वि भात्यग्रं

उषसांमिधानः। यस्ते अद्य कृणवंद्भद्रशोचेऽपूपं देव घृतवंन्तमग्ने। प्र तं नय प्रत्रां वस्यो अच्छाभि द्युम्नं देवभक्तं यविष्ठ। आ (८) तम्भंज सौश्रवसेष्वंग्न उक्थउंक्थ आ भंज शस्यमांने। प्रियः सूर्ये प्रियो अग्ना भंवात्युज्ञातेनं भिनददुज्जनिंत्वैः। त्वामंग्ने यजमाना अनु द्यून् विश्वा वसूनि दिधरे वार्याणि। त्वयां सह द्रविणमिच्छमांना व्रजं गोमन्तमुशिजो वि वंद्रः। दृशानो

रुका उर्व्या व्यंद्यौदुर्मर्षमार्यः श्रिये रुचानः। अग्निर्मृतो

अन्नप्तेऽन्नंस्य नो देह्यनमीवस्यं शुष्मिणंः। प्रप्रंदातारं तारिष्

अभवद्वयोभिर्यदेनं द्यौरजनयथ्सुरेताः॥ (९)

तृतीयें त्वा गर्भ आ यंविष्ठा यच्चत्वारिं च॥_____

ऊर्जं नो धेहि द्विपदे चतुंष्पदे। उद् त्वा विश्वं देवा अग्ने भरंन्तु चित्तिंभिः। स नो भव शिवतंमः सुप्रतींको विभावंसुः। प्रेदंग्ने ज्योतिंष्मान् याहि शिवेभिर्चिभिस्त्वम्। बृहद्भिर्भानुभिर्भासन्मा हिर्स्सीस्तुनुवा प्रजाः। समिधाग्निं दुंवस्यत घृतैर्बोधयतातिंथिम्। आ (१०)

अस्मिन् ह्व्या जुंहोतन। प्रप्रायम्प्रिर्भरतस्यं शृण्वे वि यथ्सूर्यो न रोचते बृहद्भाः। अभि यः पूरुम् पृतंनासु तस्थौ दीदाय दैव्यो अतिथिः शिवो नंः। आपो देवीः प्रति गृह्णीत् भस्मैतथ्स्योने कृणुध्व स् सुरुभावं लोके। तस्मै नमन्तां जनयः सुपर्भीम्तिवं पुत्रम्बिभृता स्वेनम्। अपस्वंग्ने सिधष्टवं (११)

सौषंधीरनुं रुध्यसे। गर्भे सञ्जायसे पुनः। गर्भो अस्योषंधीनां गर्भो वनस्पतीनाम्। गर्भो विश्वंस्य भूतस्याग्ने गर्भो अपामंसि। प्रसद्य भस्मंना योनिमपश्चं पृथिवीमंग्ने। सुरसुज्यं मातृभिस्त्वं ज्योतिष्मान्युन्रासंदः। पुनंश्सद्य सदंनम्पश्चं पृथिवीमंग्ने। शेषें मातुर्यथोपस्थेऽन्तर्स्यार शिवतंमः। पुनंकुर्जा (१२)

नि वंर्तस्व पुनरम्न इषायुषा। पुनर्नः पाहि विश्वतः। सह रय्या नि वंर्तस्वाम्ने पिन्वंस्व धारया। विश्विपस्त्रंया विश्वतस्परि। पुनंस्त्वादित्या रुद्रा वसंवः सिमंन्धताम्पुनर्ब्रह्माणो वसुनीथ यज्ञैः। घृतेन त्वं तुनुवो वर्धयस्व सृत्याः संन्तु यजमानस्य कामाः। बोधां नो अस्य वर्चसो यविष्ठ मश्हिष्ठस्य प्रभृंतस्य स्वधावः। पीयंति त्वो अनुं त्वो गृणाति वृन्दार्रुस्ते तुनुवं वन्दे अग्ने। स बोंधि सूरिर्म्घवां वसुदावा वसुंपतिः। युयोध्यंस्मद्वेषार्शसे॥ (१३)

आ तबोर्जाऽनु षोडंश च॥——[३]
अपेत् वीत् वि चं सर्पतातो येऽत्र स्थ पुंराणा ये च् नूतंनाः।
दादिदं यमोऽवसानं पथित्या अकेत्रिमम पितरो लोकमंस्मै।

अदांदिदं युमोऽवसानं पृथिव्या अऋंत्रिमम् पितरो लोकमंस्मै। अग्नेर्भस्मांस्यग्नेः पुरीषमसि संज्ञानंमसि काम्धरणम्मियं ते काम्धरणम्भूयात्। सं या वंः प्रियास्तुनुवः सिम्प्रिया हृंदयानि वः। आत्मा वो अस्तु (१४)

सिम्नियः सिम्नियास्तुन्वो ममं। अय सो अग्नियंस्मिन्थ्सोम्मिन् सूतं द्धे जठरं वावशानः। सहस्रियं वाजमत्यं न सिन्निरं सस्वान्थ्यन्थ्यसे जातवेदः। अग्ने दिवो अर्णमच्छां जिगास्यच्छां देवा र ऊंचिषे धिष्णिया ये। याः प्रस्तांद्रोचने सूर्यस्य याश्चावस्तांदुपतिष्ठंन्त आपंः। अग्ने यत्ते दिवि वर्चः पृथिव्यां यदोषंधीषु (१५)

अपसु वां यजत्र। येनान्तिरिक्षमुर्वातृतन्थं त्वेषः स भानुरंण्वो नृचक्षाः। पुरीष्यांसो अग्नयः प्रावणिभिः सजोषंसः। जुषन्ताः हृव्यमाहुतमनमीवा इषो महीः। इडांमग्ने पुरुदश्सः सुनिं गोः शंश्वत्तमः हवंमानाय साध। स्यान्नः सुनुस्तनंयो विजावाग्ने सा ते सुमृतिर्मूं त्वस्मे। अयं ते योनिर्ऋत्वियो यतो जातो अरोचथाः। तं जानत्र (१६)

अ्ग्र आ रोहाथां नो वर्धया रियम्। चिदेसि तयां देवतयाङ्गिरस्वद्भुवा सींद परिचिदेसि तयां देवतयाऽ ङ्गिरस्वद्भुवा सींद लोकं पृण छिद्रं पृणाथों सीद शिवा त्वम्। इन्द्राग्नी त्वा बृह्स्पतिरस्मिन् योनांवसीषदत्र्। ता अस्य सूदंदोहसः सोमङ् श्रीणन्ति पृश्नयः। जन्मं देवानां विशिस्त्रिष्वा रोचने दिवः॥ (१७)

अस्त्वोषंधीषु जानन्नृष्टाचंत्वारि १शच॥----[४]

समित् सं कंत्पेथा समित्रंयो रोचिष्णू सुंमन्स्यमानी। इष्मूर्जम्भि सुंवसानी सं वाम्मना सि सं व्रता समुं चित्तान्याकंरम्। अग्ने पुरीष्याधिपा भेवा त्वं नेः। इष्मूर्जं यजमानाय धेहि। पुरीष्यंस्त्वमंग्ने रियमान्युष्टिमा असि। शिवाः कृत्वा दिशः सर्वाः स्वां योनिमिहासंदः। भवंतं नः समनसौ समोकसौ (१८)

अरेपसौं। मा युज्ञ हि रेसिष्टुं मा युज्ञपंतिं जातवेदसौ शिवौ भंवतम्द्य नेः। मातेवं पुत्रं पृथिवी पुरीष्यंमुग्निः स्वे योनांवभारुखा। तां विश्वैद्वैर्ऋतुभिंः संविदानः प्रजापंतिर्विश्वकंमा् वि मुंश्चतु। यदस्य पारे रजंसः शुक्रं ज्योतिरजायत। तन्नः पर्षदिति द्विषोऽग्नें वैश्वानर् स्वाहां। नमः सु तें निर्ऋते विश्वरूपे (१९) अयस्मयं वि चृंता ब्न्थमृतम्। युमेन् त्वं युम्यां संविदानोत्तमं नाकमि रोहयेमम्। यत्ते देवी निर्ऋतिरा ब्बन्ध दामं ग्रीवास्वंविचर्त्यम्। इदं ते तिद्व ष्याम्यायुंषो न मध्यादथां जीवः पितुमंद्धि प्रमुंक्तः। यस्यांस्ते अस्याः क्रूर आसञ्ज्होम्येषाम्बन्धानांमवसर्जनाय। भूमिरितिं त्वा जनां विद्निर्ऋतिः (२०)

स्तेनस्येत्यां तस्केर्स्यान्वेषि। अन्यम्स्मिदिच्छु सा तं इत्या नमीं देवि निर्ऋते तुभ्यमस्तु। देवीमृहं निर्ऋतिं वन्दंमानः पितेवं पुत्रं दंसये वचोंभिः। विश्वंस्य या जायंमानस्य वेद् शिरंशिरः प्रतिं सूरी वि चष्टे। निवेशनः संगमनो वसूनां विश्वां रूपाभि चष्टे (२१) शचींभिः। देव इंव सिवृता सत्यध्मेंन्द्रो न तंस्थौ सम्रे पंथीनाम्। सं वरत्रा दंधातन निराहावान्कृणोतन। सिञ्चामहा

इति त्वाहं परि वेद विश्वतः। असुन्वन्तमयंजमानमिच्छ

पंथीनाम्। सं वेर्त्रा दंधातन् निराहावान्कृणोतन। सिश्चामहा अवटमुद्रिणं वयं विश्वाहादंस्तमिक्षंतम्। निष्कृंताहावमवट॰ स्वर्त्तर स्ंषेचनम्। उद्गिण स् सिश्चे अक्षिंतम्। सीरां युञ्जन्ति क्वयो युगा वि तंन्वते पृथंक्। धीरां देवेषुं सुम्र्या। युनक्त सीरा वि युगा तंनोत कृते योनौं वपतेह (२२)

बीजम्। गिरा चं श्रुष्टिः सभरा असंन्नो नेदीय इथ्सृण्यां पुकमार्यत्। लाङ्गलम्पवीरवर सुशेवर सुमृतिथ्संरु। उदित्कृषित् गामविम्प्रफूर्व्यं च पीवंरीम्। प्रस्थावंद्रथवाहंनम्। शुनं नः फाला वि तुंदन्तु भूमि शुनं कीनाशां अभि यन्तु वाहान्। शुनम्पर्जन्यो मधुना पर्योभिः शुनांसीरा शुनम्स्मासुं धत्तम्। कामं कामदुघे धुक्ष्व

मित्राय वर्रुणाय च। इन्द्रांयाग्नयं पूष्ण ओषंधीभ्यः प्रजाभ्यः। घृतेन् सीता मधुना समंक्ता विश्वैद्वैरन्मता मुरुद्धिः। ऊर्जस्वती पर्यसा पिन्वमानास्मान्थ्सीते पर्यसाभ्याववृथ्स्व॥ (२३)

समोंकसौ विश्वरूपे विदुर्निर्ऋंतिर्भि चंष्ट इह मित्राय

या जाता ओषंधयो देवेभ्यंस्त्रियुगम्पुरा। मन्दांमि बुश्रूणांमहरू शृतं धामांनि सप्त चं। शृतं वो अम्ब धामांनि सहस्रंमुत वो रुहं। अथां शतऋत्वो यूयिममं में अगृदं कृत। पुष्पांवतीः प्रसूवंतीः फुलिनीरफुला उत। अश्वां इव सजित्वंरीवींरुधंः पारियेष्णवंः। ओषंधीरितिं मातरस्तद्वों देवीरुपं ब्रुवे। रपार्ंसि विघृतीरित् रपंः (२४)

चातयंमानाः। अश्वत्थे वो निषदंनम्पूर्णे वो वस्तिः कृता। गोभाज इत्किलांसथ यथ्सनवंथ पूरुंषम्। यदहं वाजयंत्रिमा ओषंधीरहस्तं आद्धे। आत्मा यक्ष्मंस्य नश्यति पुरा जींवगृभों यथा। यदोषंधयः संगच्छंन्ते राजांनः समिताविव। विप्रः स उंच्यते भिषग्रंक्षोहामींवचातंनः। निष्कृंतिर्नामं वो माताथां यूयः स्थ सङ्कृतीः। सुराः पंतुत्रिणीः (२५)

स्थन यदामयंति निष्कृंत। अन्या वो अन्यामंवत्वन्यान्यस्या उपांवत। ताः सर्वा ओषंधयः संविदाना इदम्मे प्रावंता वर्चः। उच्छुष्मा ओषंधीनां गावों गोष्ठादिवेरते। धनर् सिन्ष्यन्तींनामात्मानं तवं पूरुष। अति विश्वाः परिष्ठाः स्तेन इंव ब्रजमंत्रमुः। ओषंधयः प्राचंच्यवुर्यत् किं चं तनुवार् रपः। याः (२६)

त् आतस्थुरात्मानं या आंविविशः पर्रःपरुः। तास्ते यक्ष्मं वि बांधन्तामुग्रो मध्यमुशीरिव। साकं यंक्ष्म प्र पंत श्येनेन किकिदीविनां। साकं वातंस्य ध्राज्यां साकं नंश्य निहाकंया। अश्वावती स्मां स्वतीमूर्जयंन्तीमुदोजसम्। आ विध्यि सर्वा ओषंधीर्स्मा अरिष्टतांतये। याः फुलिनीर्या अंफुला अपूष्पा याश्चं पुष्पिणीः। बृह्स्पतिंप्रसूतास्ता नो मुश्चन्त्व स्हंसः। याः (२७)

ओषंधयः सोमंराज्ञीः प्रविष्टाः पृथिवीमन्। तासां त्वमंस्युत्तमा प्र णों जीवातंवे सुव। अवपतंन्तीरवदन्दिव ओषंधयः परि। यं जीवमश्रवीमहै न स रिष्याति पूर्रुषः। याश्चेदमुंपशृण्वन्ति याश्चं दूरं परागताः। इह संगत्य ताः सर्वा अस्मै सं दंत्त भेषजम्। मा वो रिषत्खिनिता यस्मै चाहं खनांमि वः। द्विपचतुंष्यदस्माकुष् सर्वमस्त्वनांतुरम्। ओषंधयः सं वंदन्ते सोमेन सह राज्ञां। यस्मै

क्रोतिं ब्राह्मणस्त १ रांजन्यारयामसि॥ (२८)

रपंः पत्तिर्णीयां अरहंसो याः खर्नामि बोऽष्टादंश च॥——[६]
मा नों हिरसीजनिता यः पृथिव्या यो वा दिवर्र सुत्यर्धर्मा
नानं। सक्षापश्चन्दा बेहतीर्जनान कस्मै देवार्य हविषां विधेम।

ज्जानं। यश्चापश्चन्द्रा बृह्तीर्ज्जान् कस्मै देवायं ह्विषां विधेम। अभ्यावंतिस्व पृथिवि यज्ञेन् पयंसा सह। वृपां ते अग्निरिंषितो-ऽवं सर्पत्। अग्ने यत्ते शुक्रं यच्चन्द्रं यत्पूतं यद्यज्ञियम्। तद्देवभ्यो भरामिस। इषमूर्जमहमित आ (२९)

द्द ऋतस्य धाम्नो अमृतंस्य योनैंः। आ नो गोषुं विश्वत्वौषंधीषु जहांमि सेदिमनिंग्ममींवाम्। अग्ने तव श्रवो वयो मिहं भ्राजन्त्य्वयों विभावसो। बृहंद्भानो शवंसा वाजंमुक्थ्यं दधांसि दाशुषं कवे। इर्ज्यन्नेग्ने प्रथयस्व जन्तुभिंग्स्मे रायों अमर्त्य। स दंग्शतस्य वपुंषो वि राजिस पृणिक्षिं सान्सि र्यम्। ऊर्जो नपाञ्चातंवेदः सुश्वास्तिभृमन्दंस्व (३०) धीतिभिंहिंतः। त्वे इषः सं दंधुभूरिंग्तसिश्चित्रोतंयो

वातामाहृतः। त्व इषः स दधुमाररतसाश्चन्नातया वामजाताः। पावकवर्चाः शुक्रवर्चा अनूनवर्चा उदियर्षि भानुना। पुत्रः पितरां विचर्त्रुपांवस्युभे पृणिक्षि रोदंसी। ऋतावांनम्महिषं विश्वचर्षणिम्ग्निर सुम्नायं दिधरे पुरो जनाः। श्रुत्केर्णर सप्रथंस्तं त्वा गिरा दैव्यम्मानुषा युगा। निष्कृतार्रमध्वरस्य प्रचेतसं क्षयंन्त्रर् राधंसे महे। रातिम्भृगूणामृशिजं कृविकेतुं पृणिक्षे सानसिम् (३१) र्यिम्। चितः स्थ परिचितं ऊर्ध्वचितः श्रयध्वं तयां देवतंयाङ्गिर्स्वद् ध्रुवाः सींदत। आ प्यांयस्व समेतु ते विश्वतः सोम् वृष्णियम्। भवा वाजंस्य सङ्ग्थे। सं ते पयार्रस् समृं यन्तु वाजाः सं वृष्णियान्यभिमातिषाहः। आप्यायमानो अमृतांय सोम दिवि श्रवार्रस्युत्तमानि धिष्व॥ (३२)

आ मन्दंस्व सान्सिमेकान्नचंत्वारिष्श्यचं॥———[७] अभ्यंस्थाद्विश्वाः पृतंना अरांतीस्तद्ग्निरांह तदु सोमं आह।

बृह्स्पतिः सिवता तन्मं आहं पुषा मोधाथ्सुकृतस्यं लोके। यदक्रंन्दः प्रथमं जायंमान उद्यन्थ्संमुद्रादुत वा पुरीषात्। श्येनस्यं पृक्षा हंिर्णस्यं बाहू उपंस्तुतं जिनम् तत्ते अर्वन्न्। अपां पृष्ठमंिस् योनिर्ग्नेः संमुद्रम्भितः पिन्वंमानम्। वर्धमानम्महः (३३)

आ च पुष्करं दिवो मात्रंया वृरिणा प्रंथस्व। ब्रह्मं जज्ञानम्प्रंथमम्पुरस्ताद्वि सींमृतः सुरुचो वेन आंवः। स बुध्नियां उपमा अस्य विष्ठाः सतश्च योनिमसंतश्च विवः। हिर्ण्यगर्भः समंवर्तताग्रं भूतस्यं जातः पितरेकं आसीत्। स दांधार पृथिवीं द्यामुतेमां कस्मै देवायं ह्विषां विधेम। द्रप्सश्चंस्कन्द पृथिवीमनुं (३४)

द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं योनिमनुं स्श्वरंन्तं द्रफ्सं जुंहोम्यनुं सप्त होत्राः। नमों अस्तु सर्पेभ्यो ये के चं पृथिवीमनुं। ये अन्तरिक्षे ये दिवि तेभ्यः सर्पेभ्यो नर्मः। येऽदो रोचने दिवो ये वा सूर्यस्य रिश्मिषुं। येषांमुफ्सु सदः कृतं तेभ्यः सर्पेभ्यो नर्मः। या इषंवो यातुधानानां ये वा वनस्पती र रन्। ये वांवटेषु शेरते तेभ्यः सर्पेभ्यो नर्मः॥ (३५)

म्होऽनुं यातुधानांनामेकांदश च॥———[८] ध्रुवासिं धुरुणास्तृंता विश्वकंर्मणा सुकृंता। मा त्वां समुद्र

उद्वंधीन्मा सुंपूर्णोऽव्यंथमाना पृथिवीं दर्हा प्रजापंतिस्त्वा सादयतु पृथिव्याः पृष्ठे व्यचंस्वतीम्प्रथंस्वतीम्प्रथोऽिस पृथिव्यंसि भूरंसि भूमिर्स्यदितिरिस विश्वधाया विश्वस्य भुवंनस्य धूर्ती पृथिवीं यंच्छ पृथिवीं दर्ह पृथिवीं मा हिर्स्मीविश्वंस्म प्राणायांपानायं व्यानायोदानायं प्रतिष्ठायें (३६)

चरित्रांयाग्निस्त्वाभि पांतु मह्या स्वस्त्या छुर्दिषा शन्तंमेन तयां देवतंयाङ्गिर्स्वद्भुवा सींद। काण्डांत्काण्डात् प्ररोहंन्ती पर्रुषःपरुषः परिं। एवा नों दूर्वे प्र तंनु सहस्रंण शतेनं च। या शतेनं प्रतनोषिं सहस्रंण विरोहंसि। तस्यांस्ते देवीष्टके विधेमं ह्विषां वयम्। अषांढासि सहंमाना सह्स्वारांतीः सहंस्वारातीयतः सहंस्व पृतंनाः सहंस्व पृतन्यतः। सहस्रवीर्या (३७)

असि सा मां जिन्व। मधु वातां ऋतायते मधुं क्षरन्ति सिन्धंवः। माध्वीनः सन्त्वोषंधीः। मधु नक्तंमुतोषसि मधुंमृत्पार्थिवु र रजःं। मधु द्यौरंस्तु नः पिता। मधुंमान्नो वनस्पित्मधुंमा अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावों भवन्तु नः। मृही द्यौः पृथिवी चं न इमं यज्ञिम्मिंमिक्षताम्। पिपृतां नो भरीमिभः। तद्विष्णोः पर्मम् (३८)

पुद सदां पश्यन्ति सूरयः। दिवीव चक्षुरातंतम्। ध्रुवासिं

पृथिवि सहंस्व पृतन्यतः। स्यूता देवेभिर्मृतेनागाः। यास्ते अग्ने सूर्ये रुचं उद्यतो दिवंमात्न्वन्तिं रृष्टिमभिः। ताभिः सर्वाभी रुचं जनाय नस्कृधि। या वो देवाः सूर्ये रुचो गोष्वश्वेषु या रुचः। इन्द्रांग्री ताभिः सर्वाभी रुचं नो धत्त बृहस्पते। विराट (३९) ज्योतिरधारयथ्मुम्राङ्गोतिरधारयथ्म्वराङ्गोतिरधारयय्वराङ्गोतिरधारयत्। अग्ने युक्ष्वा हि ये तवाश्वासो देव साधवः। अरं वहंन्त्या्शवः। युक्ष्वा हि देवहूतंमाः अश्वारं अग्ने रुधीरिव। नि होतां पूर्व्यः संदः।

द्रफ्सश्चेंस्कन्द पृथिवीमनु द्यामिमं च योनिमनु यश्च पूर्वः। तृतीयं

योनिमन् सश्चरंन्तं द्रफ्सं जुहोम्यन् सप्त (४०)

होत्राः। अभूदिदं विश्वस्य भुवंनस्य वाजिनम्ग्नेवैश्वान्रस्यं च। अग्निज्यीतिषा ज्योतिष्मात्रुक्मो वर्चसा वर्चस्वान्। ऋचे त्वां रुचे त्वा समिथ्म्नंवन्ति स्रितो न धेनाः। अन्तर्हृदा मनंसा पूयमांनाः। घृतस्य धारां अभि चांकशीमि। हिर्ण्ययो वेत्सो मध्यं आसाम्। तस्मिन्थ्सुपूर्णो मंधुकृत्कुंलायी भर्जन्नास्ते मधुं देवताभ्यः। तस्यांसते हरंयः सप्त तीरें स्वधां दुहांना अमृतंस्य धारांम्॥ (४१)

प्रतिष्ठायै सहस्रंबीर्या पर्मं विरादथ्सप्त तीरें चत्वारिं च॥——[९]

आदित्यं गर्भम्पयंसा सम्अन्थ्सहस्रंस्य प्रतिमां विश्वरूपम्। पिरं वृङ्क्षि हरंसा माभि मृक्षः श्वायंषं कृणुहि चीयमानः। इमं मा हि॰सीर्द्धिपादंम्पशूना॰ सहंस्राक्ष्म मेध् आ चीयमानः। मयुमार्ण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तन्वो नि षीद। वातंस्य प्राज्ञिं वरुणस्य नाभिमर्श्वं जज्ञान॰ संरिरस्य मध्यैं। शिशुं नदीना॰ हरिमद्रिंबुद्धमग्ने मा हि॰सीः (४२)

प्रमे व्योमन्न। इमं मा हि रेसीरेकंशफम्पशूनां केनिकृदं वाजिनं वाजिनेषु। गौरमारण्यमनुं ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षीद। अजस्त्रमिन्दुंमरुषम्भुरण्युमृग्निमीडे पूर्वचित्तौ नमोभिः। स पर्वभिर्ऋतुशः कल्पमानो गां मा हि रेसीरिदंतिं विराजम्। इमर संमुद्र श्वतधारमुथ्सं व्यच्यमानम्भुवनस्य मध्ये। घृतं दुहानामिदितिं जनायाग्रे मा (४३)

हिर्सीः प्रमे व्योमन्न्। गुवयमांर्ण्यमन् ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तन्वो नि षीद। वर्क्षत्रिं त्वष्टुर्वरुणस्य नाभिमविं जज्ञानार रजसः परस्मात्। मृहीर सांहुस्रीमसुंरस्य मायामग्ने मा हिर्सीः पर्मे व्योमन्न्। इमामूणा्युं वरुणस्य मायां त्वचम्पशूनां द्विपदां चतुंष्पदाम्। त्वष्टुंः प्रजानां प्रथमं जनित्रमग्ने मा हिर्सीः पर्मे व्योमन्न्। उष्ट्रमारण्यमनुं (४४)

ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षींद। यो अग्निर्म्नेस्तप्सो-ऽिथं जातः शोचौत्पृथिव्या उत वां दिवस्पिरं। येनं प्रजा विश्वकंर्मा व्यानुद्गमंभ्रे हेडः पिरं ते वृणक्तु। अजा ह्यंग्नेरजंनिष्ट् गर्भाथ्सा वा अपश्यज्ञनितारमग्रें। तया रोहंमायन्नुप् मेध्यांसस्तयां देवा देवतामग्रं आयन्न्। शर्भमार्ण्यमन्तं ते दिशामि तेनं चिन्वानस्तनुवो नि षींद॥ (४५)

अग्ने मा हि रसीरग्ने मोष्ट्रमार्ण्यमन् शर्भ नवं च॥——[१०]

इन्द्रौग्नी रोचना दिवः पिर् वाजेषु भूषथः। तद्वां चेति प्र वीर्यम्। श्रथंद्वृत्रमुत संनोति वाज्ञिमन्द्रा यो अग्नी सहुरी सप्यात्। इर्ज्यन्तां वस्व्यंस्य भूरेः सहंस्तमा सहंसा वाज्यन्तौ। प्र चंर्षणिभ्यः पृतना हवेषु प्र पृथिव्या रिरिचाथे दिवश्चं। प्र सिन्धुंभ्यः प्र गिरिभ्यों महित्वा प्रेन्द्रौग्नी विश्वा भुवनात्यन्या। मरुतो यस्य हि (४६)

क्षये पाथा दिवो विमहसः। स संगोपातमो जनः। यज्ञैर्वा यज्ञवाहसो विप्रंस्य वा मतीनाम्। मरुंतः शृणुता हवम्। श्रियसे कम्भानुभिः सम्मिमिक्षिरे ते रिश्मिभिस्त ऋकंभिः सुखादयः। ते वाशीमन्त इष्मिणो अभीरवो विद्रे प्रियस्य मारुंतस्य धाम्नः। अवं ते हेड उद्त्रमम्। कयां निश्चित्र आ भुवदूती सदावृधः सखाँ। कया शिचेष्ठया वृता। (४७)

को अद्य युंङ्के धुरि गा ऋतस्य शिमीवतो भामिनो दुर्हणायून्। आसन्निषून् हृथ्स्वसो मयोभून् य एषाम् भृत्यामृणधृथ्स जीवात्। अग्ने नया देवाना् शं नो भवन्तु वाजेवाजे। अपस्वंग्ने सिध्षृव

द्वितीयः प्रश्नः

सौषधीरनुं रुध्यसे। गर्भे सञ्जायसे पुनः। वृषां सोम द्युमाः असि वृषां देव वृषंव्रतः। वृषा धर्माणि दिधषे। इमं में वरुण तत्त्वां यामि त्वं नों अग्ने स त्वं नों अग्ने॥ (४८)

हि वृता म् एकांदश च॥______[११]
अपां त्वेमंत्र्यं पुरो भुवः प्राचीं ध्रुवक्षिंति्रस्यिविरिन्द्रांग्री मा छन्दं

ज्या (यन त्र्य युरा नुष् प्राया प्रुयाकात्रस्यापारस्रात्रा ना अन्य आशुस्त्रिवृदग्नेर्भागौऽस्येकंयेयमेव सा याग्ने जातानृग्निर्वृत्राणि त्रयोदश॥•[१२] अ्यां त्वेन्द्रांग्नी इयमेव देवतांता पद्विरंशत॥36॥ अ्यां त्वेमंन हृविषा वर्यनेन॥

This PDF was downloaded from http://stotrasamhita.github.io.

GitHub: http://stotrasamhita.github.io | http://github.com/stotrasamhita

Credits: http://stotrasamhita.github.io/about/